

*Zpravodaj
města Štramberka*

1/2002

Štramberk Trúba

Dobová pohlednice z roku 1910

Vážení čtenáři,

jak jste si jistě povšimli, Zpravodaj města Štramberka se v roce 2002 poněkud proměnil. Věrným čtenářům, kteří nás trpělivě sledují od prvního čísla, je důvod jasný. Ano, letošní rok slavíme malé jubileum, neboť jsme zahájili již patnáctý ročník naší existence. A jsme—li téměř dospělým časopisem, pak je změna na místě. Svou roli zde sehrála i snaha nesesetřávat na stereotypech, byť zdánlivě ověřených. Zpravodaj totiž slouží nejen všem současným zájemcům o dění v našem městě, ale měl by být dobrým průvodcem naší přítomností i čtenářům a badatelům v budoucích letech. Vedle obsahové náplně je proto nezbytné vytvořit podmínky pro kvalitní reprodukci obrazových dokumentů, u nichž musí být zachována jejich mnohdy výjimečná vypovídací hodnota i pro naše potomky. V tomto smyslu jsme s naším zpravodajem nebyli již dlouhou dobu spokojeni. Našli jsme však pochopení u nového výrobce — tiskárny a nakladatelství Beatris — který je znám svým pečlivým a citlivým přístupem k archivním materiálům a historii vůbec, a proto se spolu s Vámi těšíme na výsledky naší spolupráce.

Aleš Durčák

OBSAH

Zprávy z radnice	4
Jak jsme prožili společensky a kulturně 1. čtvrtletí roku 2002	5
Ekologické aktuality a zajímavosti	7
Korespondenční soutěž na téma: „Dopis někomu, kdo mi schází“	11
Významné životní jubileum	14
Chvála štramberského nářečí	14
Historie divadelního souboru „Pod věží“	16
Adolf Hrstka a Štramberk	18
O zániku obecního areštu ve Štramberku	21
Historiky starých kamenářů	22
Velikonoční zvyky v lidové tradici	24
Pod obrazy, aneb hádala se duše s tělem	26

ZPRAVODAJ MĚSTA ŠTRAMBERKA č. 1/2002

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák. **Redakční rada:** Karel Hrček, PhDr. Anna Hrčková, Bohumil Kresta, Josef Marek, Věra Michnová, Mgr. Jana Milichová a Vojtěch Petráš. **Jazykové korektury:** Aleš Durčák. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 742 66 Štramberk, tel.: 0656/85 22 40, e-mail: mic@stramberk.cz. Kresba na titulní straně obálky Vojtěch Petráš: Můj rodný dům, 1988, akvarel. **Vydává:** Městský úřad Štramberk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94—RR—408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4x ročně. **Výroba:** Tiskárna a nakladatelství Beatris, Dobrá. Březen 2002.

Zprávy z radnice

Věra Michnová

Za I. čtvrtletí roku 2002 se rada města sešla na svých jednáních celkem pětkrát a zastupitelstvo zasedalo dvakrát.

Rada navštívila 10. ledna 2002 veletrh cestovního ruchu Regiontour 2002 v Brně. Jistě poučná a inspirativní návštěva pro rozvoj turistiky a cestovního ruchu v našem městě.

Byly schváleny hlavní programy rad na celý rok 2002 a doporučen ke schválení zastupitelstvu města program jejich jednání na rok 2002.

Na pořadu byly otázky spojené s rekapitulací závěrečného vyhodnocení akce „Rekultivace krajiny pro botanickou zahradu, arboretum a lesopark Štramberk“ a další návazná jednání se Státním fondem životního prostředí ČR, právním zástupcem a s finančním úřadem, kterými byl radou města pověřen starosta ing. Jan Socha.

Začátkem ledna ukončil dohodou své působení velitel městské policie ve službách města, a tak bylo vypsáno výběrové řízení na obsazení uvolněného místa strážníka MP Štramberk a byla schválena i výběrová komise pro toto řízení včetně odborného poradce z řad městské policie okresu Nový Jičín.

Byla vyhlášena veřejná soutěž na přestavbu ubytovny na Bařínách na 24 bytových jednotek a zároveň schválena i výběrová komise na tuto akci.

Rada vzala na vědomí a doporučila zastupitelstvu ke schválení upřesněného plánu rozvoje na rok 2002. Hospodařením města za rok 2001 a návrhem rozpočtu na rok 2002 se zabývala jak rada, tak zastupitelstvo.

Jako další blok projednávaných zpráv byla oblast cestovního ruchu, příprava turistické sezony v letošním roce, seznámení s vydávanými tiskovými a propagačními materiály města, s internetem a všeobecnou informovaností. Byla předložena zpráva o fungování kulturně-turistického komplexu Stará škola (penzion a knihovna) a přehled připravovaných kulturních a společenských akcí na rok 2002.

Kromě těchto všech zpráv se projednávaly žádosti o odprodeje, odkupy, nájmy, žádosti o finanční příspěvky na činnost různých místních i mimoštramberských organizací a spolků. Také proběhlo poslední kolo připomínkování k přepracované ekologické studii EIA týkající se znovuotevření závodu na výrobu cementu.

Jak jsme prožili společensky a kulturně

1. čtvrtletí roku 2002

Věra Michnová, předsedkyně kulturní komise

Nový rok byl zahájen Tříkrálovou sbírkou, celostátně pořádanou Charitou, ve dnech 3.—8. 1. 2002 a v našem městě bylo vybráno 22 397,80 Kč.

4. 1. v naší tělocvičně proběhl již 10. ročník učitelského volejbalového turnaje smíšených čtveřic o pohár ředitelky ZŠ. Jako každoročně, tak i letos, se zúčastnilo turnaje družstvo naší radnice. Vítězem se stalo družstvo ZŠ Komenského z Nového Jičína a na 2. místě se umístilo družstvo radnice Štramberk. Družstvo ZŠ Štramberk obsadilo 4. místo.

18. 1. tělocvična na Zauličí byla nacpána tancechtivými, povětšinou mladými, lidmi. Konal se totiž Sportovní ples, který pořádal TJ Kotouč, oddíl odbíjené. K poslechu hrála skupina Sága a v Sauna baru se lidé bavili na diskotéce. Jídlo připravil hotel Šipka a ostatní občerstvení oddíl odbíjené.

26.1. v Kulturním domě se mohli občané pobavit na tradičním Holubářském plese. Podávaly se různé speciality pravé české kuchyně i s holubími pochoutkami. K tanci hrála skupina Torzo.

2.2. se v Kulturním domě bavili všichni přítomní na maškarním Divadelním bále. Pořadatelem byl letos DS Kotouč. Byl připraven program i občerstvení.

6. 2. jsme otevřeli vernisáží Výstavu dětských výtvarných prací. Kouzelné výtvary nám nabídly děti ze ZŠ na Zauličí, MŠ Zauličí, MŠ Bařiny, DDM Štramberk a ZUŠ Zdeňka Buriana ve Štramberku. Úvodní slovo přednesla Věra Michnová. Byla to veselá a moc hezká výstava. Poděkování patří všem pedagogům, kteří si dali s dětmi tu práci a připravili skvělou podívanou pro všechny návštěvníky Muzea Zdeňka Buriana.

8. 2. už po dvanácté se zájemci mohli zúčastnit Obecního bálu (a již po třetí) v Kulturním domě na Náměstí. Jídlo připravila Obecní hospoda, ostatní občerstvení DS Pod věží. K tanci a zábavě hrála štramberská skupina Jiřího Rymla „...a je to“ a František Černochoz z Veřovic.

15. 2. se v Kulturním domě dobře bavily děti na Maškarním plese pod Trúbou, kterou pro ně společně připravily ZŠ Štramberk a DDM Štramberk.

19. 2. se nám nad hlavami vznášel plechový brundibár (vrtulník), ve kterém byli zástupci Kotouče, rakouské firmy Lasserberger, za obec Ženklaavu pan starosta Josef Juroška a za naše město pan starosta ing. Jan Socha. Ten při přeletu nad městem prohlásil: „Je někdy dobré se podívat na život z nadhledu.“

Ještě jedna zvláštnost se v únoru udála, a to, že už v její polovině rozkvetlo tolik druhů rostlin, že jsme se posunuli do poloviny března. Jen tak pro

zajímavost kvetly sněženky, jaterník podléška, oba druhy devětsilů, kočičky, jehnědy, bledule, sedmikráska a lýkovec.

4.—5. 3. v naší tělocvičně probíhal oblíbený volejbalový turnaj smíšených čtveřic mládeže a dětí ZŠ, který vyhlásil DDM Štamberk. Bylo to v období jarních prázdnin.

V měsíci březnu mohli případní maličcí žáčci mateřských škol navštívit své budoucí působiště. Školky měly totiž dny otevřených dveří a také zápis do „školičky“.

6. 3. na vernisáži obrazů naší učitelky ZŠ Lenky Dobiášové „Pod obrazy a neb hádala se duše s tělem“ byla skvělá atmosféra. Přivítání Věra Michnová, hudební doprovod manželé Štirbovi a Jaromír Dobiáš, neotřelá a zajímavá úvodní slovo k výstavě kolegyně Jana Brišová.

Obrazy Lenky Dobiášové působí velmi silně na návštěvníky výstavy svou hloubkou ztvárnění pocitů, snů, představ a srovnání.

9. 3. na pozvání Klubu zdraví z Kopřivnice zavítal i do našeho města pan Alois Vocásek, který se ve svých 106 letech těší podivuhodnému zdraví a dobré kondici. Na štamberkém náměstí ho přivítal starosta ing. Jan Socha a spolu vyšli pěšky až do areálu hradu. Na Trúbu až nevystoupil, přestože chtěl, zakázala mu to totiž jeho manželka.

15. 3. byl slavnostně zahájen V. ročník Divadelní přehlídky amatérských divadelních souborů ve Štamberku, který pořádá DS Kotouč. Úvodní slovo měla paní Věra Halamíková a požádala starostu města, ing. Jana Sochu, o zahájení přehlídky. Ten se tohoto úkolu zhostil po svém a podařilo se mu hned v úvodu rozesmát publikum. Ochotnický divadelní soubor Albrechtický se nám představil v divadelní hře se zpěvy Čertovské námluvy od Karla Pavlíka.

22. 3. pokračovala divadelní přehlídka představením Ochotnického divadelního souboru při MKS Bílovec Krakonošovy dary autora Karla Svobody.

24. 3. na Květnou neděli Chrámem páně ve Štamberku zněly smyčce orchestru První soukromé ZUŠ Mis music Kopřivnice pod taktovkou Petra Davida ve skladbách J. Haydna „Sedm posledních slov Vykupitelových na kříži“ a A. Filse „Inde“. Chrámový sbor Štamberk pod vedením sbormistra Pavla Hykla a za doprovodu části orchestru obohatil přítomné o krásný zážitek představením Stabat mater od J. J. Ryby. Sóla zpívali Augustin Hykel, MUDr. Mořic Jurečka, Věra Juračáková, Stanislav Žerdík a na varhany je doprovázela Magda Křupalová. Byl to silný kulturní zážitek.

Ekologické aktuality a zajímavosti

Karel Hrček

Když byla vydána před více než sedmi desetiletími vzácná a botaniky a bifioly do dnes ceněná kniha „Květena Štramberka“ pro svou odbornou erudici, komplexnost a přesnost zpracování tématu a přitažlivosti i pro zájemce o přírodovědné výjimečnosti v lokálním měřítku, byla široce využívána a stala se doslova biblí pro odborníky o naše město a okolí. Přesto, že se hodně změnilo na Kotouči i v dalších částech města (bohužel spíše k horšímu), je tato kniha stále vyhledávanou a ceněnou a tehdejší počín štramberských radních (Městská rada byla vydavatelem) je považován za moudré a prozíravé rozhodnutí, které přispělo k rozvoji ochrany botanicky cenných druhů naší flóry.

Proto i příprava, realizace a vyhodnocování biotechnických zásahů v NPP Šipka na Kotouči je v souladu s každoročním odborným ošetřením cenných míst vrátit tento VKC (významný krajinný celek) na původně ceněnou úroveň co do skladby lesních porostů, botanických druhů a významných jedinců fauny. Stav se zlepšuje (lze to říci i přes t.č. neutěšený stav vytěžené plochy po jeskyni Šipka) díky soustavnému úsilí města a účinné spolupráci s pracovníky Agentury ochrany přírody a krajiny v Ostravě, kteří též většinu prací dotovali, to může každý náš občan, návštěvník města objektivně konstatovat, když prochází Národním sadem na Kotouči i jeho okolím. Bylo dosaženo zlepšeného stavu lesních porostů postupným vytěžováním jehličnanů, výrazného ošetření a doplnění výsadby původních dřevin v prostoru mýtní těžby pod Šipkou, výřezu přehoustlého porostu pod skalním výchozem na Jurově kameni, čistění svahů a berm v jižní části NPP, dokončení a oprava zábradlí podél přístupové cesty k jeskyni Šipce a okolo ní, likvidace rumištní vegetace na bermách závěrných svahů těžebního prostoru lomu, zajištění biotopu jasoně červenoookého (ZO ČSOP Štramberk) aj. Letos se bude pokračovat v dalším ošetření, náš návrh v této souvislosti bude projednán k realizaci koncem března, včetně revitalizace Studánky míru v úžlabině nad Plaňavou atd.

V loňském roce se posunulo k závěru dokončení projektu odborného ošetření Zámeckého vrchu. Několik let zde spolupracujeme s Agenturou ochrany přírody a krajiny na opatřeních k ochraně mimořádných přírodních hodnot této dominanty. Realizace záchranných odborných prací, které mj. provádějí služby města, Hájenka, Tajga aj., by nebyla možná bez finančního zajištění dotací z Programu péče o krajinu MŽP ČR. V poslední době jde o systematické celoroční ošetření bylinného patra pod hradbami (jde o mimořádně cenný pozůstatek skálostepní květeny), likvidace nežádoucího

náletu a výmladků z vyřezaných dřevin a bylinného škůdce bělotrnu kula-tohlavého aj. V loňském roce bylo na svahu nad náměstím i na části nad amfiteátre pod věží vysazeno přes 220 ks původních a projektem navržených dřevin, jako ptačí zob obecný, břechtan obecný, dřín a trnka obecná, svída krvavá, kalina, brslen, barvínek, zimolez atd., které nahradí přerostlé agresivní akáty a pámelníky. Letos bude ošetření dokončeno zejména pracemi pod JJV hradbami.

Na území města Štramberka je vyhlášeno a registrováno 30 VKP (významné krajinné prvky). Jsou to lokality, které z přírodovědného hlediska, uspořádání v krajině, se honosí výjimečnými cennostmi botanického, geologického, kulturně–historického a fauny. O všechny se nám nedaří pečovat tak systematicky a odborně, jako o ty nejvýznamnější, ale hledáme usilovně cesty i ke zlepšení tohoto stavu. Ve spolupráci s o.s. Hájenka jsou k realizaci připraveny plány péče o VKP č. 3464 — skála „Rudý“ na kopci pod Bílou horou a o záchranu stepních společenstev na tzv. Blücherových lomoch. Pro účel realizace město poskytlo tomuto sdružení své pozemky do zápůjčního vztahu na dvouletou dobu, během níž budou navržená opatření vyhodnocována. V první části zde půjde o výřez vzrostlých náletových dřevin a křovin a návrat původních teplomilných bylin.

Ve 4/00 čísle jsme vás informovali o výskytu agresivních škůdců, kteří se v některých částech naší vlasti stávají postrachem kulturních porostů, bylin a dřevin v otevřené krajině, parcích a chráněných územích a o tom, že i v našem městě byl jejich výskyt zachycen. Křídlatka sachalinská se vyskytla v okolí horní části skládky hornin s.r.o. Kotouč na Horečce a v jednom místě mezi Tamovicemi a Libotínem a roztoč klíněnka jírovcová napadla kaštanovou alej u očního oddělení. V obou uplynulých letech jsme provedli mechanický zásah i chemický postřik, přesto nepředpokládáme jejich úplnou likvidaci. I pro letošní rok bude situace pod naší kontrolou, navíc budou monitorována další příp. riziková místa.

Spolupráce vedení školy s radnicí v oblasti ochrany přírody a péče o životní prostředí se utěšeně a vzájemně prospěšně rozvíjí. Město podle svých možností pomáhá v zajištění výsadků okrasných dřevin do areálu školy a zapojuje se do ekologických programů města pořádáním ekologických praktik pro žáky škol. Letos to byli žáci 3. a 9. tříd. Zajímavý poznatek: nelíčený zájem žáků o přírodu okolo sebe, o to jak jí pomáhat a o celou problematiku životního prostředí v řešení našeho města. Žáci školy už několik let pečují o úklid okolí školy i na území Národního sadu, ale ve spolupráci s vedením města i v jiných lokalitách (Bílá hora, Zámecký vrch, Libotín) narázově ke Dni Země (jaro) a „Uklidme svět“ (podzim). Tato spolupráce je vzájemně prospěšná, hlavně však přínosná pro přírodu samu.

Štramberská organizace „Apollo“ ČSOP si letos připomene 20. výročí od svého založení. S průřezem její záslužné, obětavé a přírodě prospěšné práce po dobu těchto dvou desetiletí vás seznámíme v dalším čísle ZMŠ. Dnes připomínáme, že na výroční členské schůzi 9. 3. 2002 byla zhodnocena práce v loňském roce, přijat velmi náročný plán činnosti na letošní rok, zvolen nový výbor a předseda pan Jiří Syrek. Ze strany města byla konstatována příkladná spolupráce při uplatňování praktické ekologické činnosti ve prospěch města, jeho hodnot a aktivit.

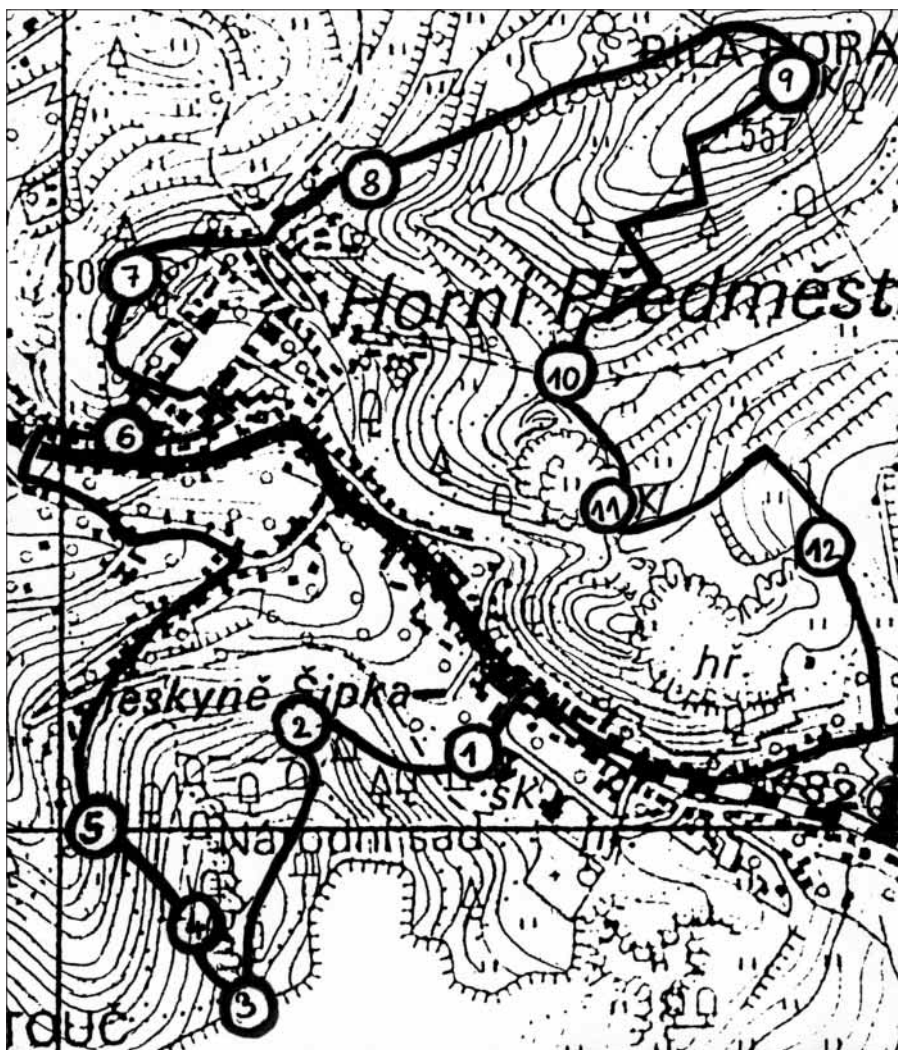
Jako naléhavou aktivitu, která by měla přispět k další vhodné prezentaci Štramberka a jeho zajímavostí, město připravuje letos k realizaci štrambersko u větev Lašské naučné stezky. Chceme připomenout, že tato myšlenka není nová, v roce 1997 bylo společně s Kopřivnicí uvažováno s naučnou stezkou po území obou měst s dvěma větvemi. Kopřivnická část (18 km) byla u sousedního města pojata jako jejich priorita k 50. výročí povýšení na město s přiměřeným organizačním a finančním zajištěním a vloni uvedena do provozu.

Štramberk dobuduje svou část (5,5 km) zčásti po trase torza dříve ochránce přírody zahájené a nedokončené stezky, která navíc byla kritizována ze strany odborné i laické veřejnosti.

O dalším řešení a postupu prací budeme více informovat v příštím čísle Zpravodaje.

Proces posuzování investičního záměru výstavby Štramberk na životní prostředí stále pokračuje. Otázka, kterou jsme uvedli v min. čísle ZMŠ (informační článek o dosavadním průběhu správního řízení podle zák. č. 244/1992 Sb.), zda se bude v našem městě vyrábět cement, je tedy stále aktuální a dosud nerozhodnuta.

Po ukončení druhé etapy dokumentace MŽP ČR před dokončením posudku nezávislého auditora uložilo investorovi formou komplexního přepracování příslušnou dokumentaci upravit a doplnit jinému zodpovědnému zpracovateli (teď je jím fa GET s.r.o. Praha) a tuto tzv. třetí etapu dokumentace předložit dotčeným obcím, institucím, občanům a další veřejnosti k nahlížení a připomínkování. Tato lhůta t.č. vrcholí a bude uzavřena dalším, snad už posledním, stanoviskem města k celému záměru. V následujícím vydání ZMŠ by tedy otázka už měla být zodpovězena. Dodáme teď jen to, že v poslední verzi dokumentace zpracovatel reagoval na max. požadavků a připomínek k dosavadnímu průběhu a dovedl odborné zjištění a závěr z nich přehledněji prezentovat laické i odborné veřejnosti. Dokumentace je přepracovaná na ŽP citlivější nižší kapacitu výroby cementu — 480 kt slínku/rok, přírodě vhodnější variantu „E“ dotěžení ložiska suroviny a citlivější usazení provozů do krajiny.

Navržená trasa stezky:

I. Informační tabule na nádraží

- ČD + základní informace
- 1. Vstup do Národního sadu
— počátek stezky
- 2. Jeskyňě šipka
- 3. Kotouč — pohled
do těžebního prostoru lomu
- 4. Jurův kámen
- 5. Okraj Plaňavy — Dolina

- 6. Horní Bašta
- 7. Zámecký vrch, Trúba
- 8. Skála Rudý
- 9. Bílá hora /K/
- 10. Boží muka pod B. horou
- 11. Horní Kamenárka /K/
- 12. Botanická zahrada a arboretum
— Konec stezky je u vstupu do NS

Zastavení označená /K/ jsou společná i pro Koprivnickou větev stezky a jsou již instalována.

*Korespondenční soutěž na téma:
„Dopis někomu, kdo mi schází“*

Práce žáků 9. tříd ZŠ ve Štramberku

Vážení čtenáři,

dříve, než začnete číst můj dopis, musím Vám něco vysvětlit. Tento dopis je totiž něčím atypický. Už ve škole jsme se učili, že dopis vždy (nebo alespoň ve většině případech) směřuje od adresáta k odesílateli. A to je právě ono. Já oslovuji současně adresátů několik, takže pokud Vás těch pár upřímně míněných řádků neosloví, nevadí, klidně dopis odložte, nebyl určen Vám. Já jsem přesto přesvědčena, že se do těch správných rukou dostane a hlavně, k těm správným promluví, takže...

Vážení čtenáři (pejskaři),

tímto oslovením myslím Vás, pro které pejsek neznamena jen nějaké čtyřnohé zvíře, kterému musíte zabezpečovat potravu, musíte ho venčit a máte s ním vůbec spoustu starostí, ale Vás ostatní, pro které je naopak pes velká opora, která Vám pomáhá ve chvílích zlých a obveseluje Vás stále, třeba Vás navštěvuje i ve snech. Jestli máte doma takového miláčka, pak jistě víte, o čem mluvím. A stejně tak víte, že každá láska, i ta zvířecí, přináší i starosti, když..., ale to už je určeno zase jinému adresátu, takže...

Nezapomenutelná bytůstko,

vidím to jako dnes, kdy k našemu domu přijíždí bílé auto a v něm kromě jiných bytostí sedíš i Ty. Odvíjí se mi to přímo před očima jako na filmovém plátně. Mi bylo tenkrát asi pět let, když Ty ses přistěhovala do svého nového domova. Vlastně jsme spolu trávily dětství a vyrůstaly neoddělitelně vedle sebe. Oblíbili si Tě všichni doma, říkali Ti „malá chundelatá kamarádko“ a dospěli jsme k názoru, že každý má své jméno, a tak ho budeš mít i Ty. ASTA — to je to pravé. Bylo na Tobě opravdu vidět, že se Ti líbí a že na ně slyšíš.

Moje první projíždky na kole jsi doprovázela „zuřivým“ štěkotem, dělala jsi mi ochránce i kamarádku současně. Všude jsi za mnou běhala s očividnou radostí a hlásila se o slovo jako divá. Nebyla jsi pejsek jen tak ledajaký, dokázala jsi ledacos vyčmuchtat, mnoho ztracených věcí zase najít. Vždy, když jsem chodila spát, znělo mi Tvé poštěkování jako ukolébavka.

Postupně, jak jsi vyrůstala, rostla jsem i já a současně i naše pouto mezi námi. Jednoho dne jsme se šly se sestrou projít a s úlekem jsme spatřily, jak své nožičky nemůžeš položit ani na zem, tak jsi kulhala. A vůbec, vypadala jsi nějak jinak, divně. Když jsem se tenkrát podívala do Tvých velkých černých očí, viděla jsem zase to malé rozjařené vrnící klubičko, které je tak rádo na světě. Druhý den mi bylo opatrně oznámeno, že jsi byla nemocná a umřela jsi.

V prvním okamžiku jsem tomu nechtěla věřit, byla to ale krutá pravda. Cítila jsem se, jako by mi někdo vzal kousek mě. Jsem z toho smutná dodnes, ale už vím, že se nedá nic dělat, a tak aspoň doufám, že i psi přichá-

zejí do „psího nebe“, odkud mě možná právě posloucháš. Teď už vím, že jsem to nepřehnal, když jsem jako dítě prohlásila, že pejsci jsou jako lidé v kožíšku, je to pravda!

Nikomu nepřeji, aby se mu něco podobného stalo. A Tobě chci vzkázat, byla jsi skvělá a jedinečná. Nikdy na Tebe nezapomenu!

P.S. A Vám ostatním chci ještě říct; važte si svého pejska, dokud ho máte. Má Vás rád.

Věřící Vám. Je na Vás odkázaný.

Věřte, vrátí Vám to mnohonásobně. Pes totiž není jen pes, je to hlavně živá bytost.

Ještě teď, když si na Astu vzpomenu, zašimrá mě u srdíčka.

Vaše odesílatelka Anička
Ve Štramberku 9. 2. 2002

Anna Pšenicová, 15 let, žena, 742 67 Ženkla 85.
Třída 9.a, Základní škola ve Štramberku.

*Má lásko, vzpomínám si na ten okamžik,
kdy jsem Tě poprvé uviděl*

Zdá se mi, jako by to bylo před pár dny, ale uběhly už čtyři roky, kdy jsem v ten den cítil, že se můj život změní. Nevěděl jsem sice kdo, kdy a jak ho změnit, ale věděl jsem jistě, že v tom budeš mít „prsty“ TY, hned, jak jsem Tě spatřil.

Cítil jsem, že tato situace přijde, ale nečekal jsem ji tak brzy a nebyl jsem na ni připraven. Když jsem o tom ještě toho dne ve škole přemýšlel, najednou ses objevila. Další časový úsek jsem si vůbec nedokázal vysvětlit, bylo to pro mne něco nového, neznámého.

Zprudka se mi rozbušilo srdce a já jsem Tě začal sledovat, jako bys byla nějaké cizí božstvo, které se zjeví jen vyvoleným a stejně nečekaně, jako se objevilo, zase zmizí a už se nikdy neukáže. Těmto pocitům jsem se nemohl ubránit, vůbec jsem nevěděl, co se se mnou děje. Snažil jsem se na Tebe promluvit, ale nešlo to. Jako by se mi sevřelo hrdlo. Snažil jsem se na Tebe usmát, ale opět jsem se setkal s neúspěchem. V tu chvíli se ve mně opravdu zastavil čas a já stál nehybně, jak se říká „jako kůl v plotě“, asi 10 minut (ve skutečnosti to bylo jen pár vteřin), stál tam a pozoroval TEBE, něžné stvoření, které mi, aniž o tom mělo tušení, změnilo život.

Nemohl jsem pohnout jediným svalem, všechny nervy jakoby přestaly fungovat, zastavil se mi krevní oběh, myšlení (co to je?) vypnulo, slyšel jsem jen pravidelný tep svého srdce. Myslel jsem, že mi vyletí z těla jen kvůli Tobě, tajemné osobě, kterou jsem neznal. Naštěstí pro mne se tak nestalo a tep se pomalu zpomaloval. Neměl jsem potuchy, co se stalo, a stále ještě jsem neovládal své tělo. Kdyby na mě někdo v tu chvíli promluvil, asi bych

ho nevnímal, pokud by se o mě chtěl někdo jen opřít, tak bych s určitostí spadl na zem, odkud bych Tě však pořád bedlivě pozoroval. To se bohudík nestalo a já jsem nadále se zatajeným dechem stál a snažil se vychutnávat Tvůj zjev všemi smysly. Děkoval jsem za každý Tvůj pohyb, vydaný zvuk nebo cokoli... Ty jsi však kolem mne prošla, nezavadila jsi o mne pohledem, sedla sis na židli, jako by se NIC nestalo. Hlavou mi kmitla myšlenka, že to nejsi Ty, osoba, která mi má změnit život, ale jak už jsem řekl, nebyl jsem schopen racionálně uvažovat, tudíž jednu otázku (nezodpovězenou) nahradila jiná: „Co se to se mnou děje????“

To, co se stalo, jsem si nedokázal vysvětlit, ale byl jsem šťastný a děkoval jsem za to, že se to stalo. Teď, po letech přemýšlení, jsem na to přišel. ZAMILOVAL JSEM SE až po uši.

Po celou dobu, co jsem tam jen tak stál a sledoval Tě, ve mně něco hrálo, jako by mé nitro chtělo říct:

„Tvá líc je jako růže květ,
chtěl bych o něm básně pět,
Tvůj úsměv je mé štěstí,
kvůli němu bych unes i ránu pěstí,
Tvůj pohled ozařuje mou mysl
a bez něj by můj život neměl smysl,
Tvé vlasy jsou jak praménky hedvábí
a pohled na Tebe mě vždy omámí,
Tvé oči jsou jak perly v moři,
mé srdce k Tobě láskou hoří.
To vše Ti velmi sluší,
já vypustil bych pro Tě duši.
Taky sis mě všimla? Snad,
chci Ti říct, jen, že mám Tě rád“, a já s ním rád souhlasil.

Toto vše a ještě více jsem Ti chtěl již mnohokrát říct. Neodvážil jsem se k tomu. Ne proto, že by se nenašla vhodná chvíle, ale ze strachu, že se mi vysměješ a já ztratím Tvé, už tak křehké, kamarádství.

Až teď, po tolika letech jsem se rozhodl formou právě tohoto dopisu Ti ozřejmit mé city k Tobě. Až budeš tento dopis číst, doufám, že naše kamarádství zůstane takové, jako doposud. Ale já bych byl šťastný, kdyby se náš vztah ještě prohloubil a my bychom mohli prožívat něco víc než kamarádství. Ať už to bude jakkoli, líbíš se mi, jsi taková, jakou jsem Tě popsals, a nechtěl bych se s Tebou rozcházet a už vůbec ne ve zlém.

SCHÁZÍŠ MI

Ve Štramberku 18. 2. 2002

Michal Kramoliš, 15 let, muž, Hraničky 650, 742 66 Štramberk.
Třída 9.a, Základní škola ve Štramberku.

Významné životní jubileum

Dne 18. ledna 2002 oslavil 90 let života dlouholetý pedagog, skvělý výtvarník a velký znalec štramberského nářečí, pan **Vojtěch Petráš**. Osobnost tohoto významného štramberského rodáka je našim čtenářům dostatečně známa z několika profilů dřívějších čísel zpravodaje, stále však zůstává mnoho témat, která dosud zmíněna nebyla. Předal jsem proto panu Petrášovi soubor otázek s prosbou o podrobné písemné odpovědi. První z nich bychom si měli přečíst již v příštím čísle.

Chvála štramberského nářečí

(pokračování)
Vojtěch Petráš

Před 36 lety jsem četl v Učitelských novinách zoufalý dotaz učitelky, jak má vysvětlit žákům, proč se píše *perlami, drahokamy*.

Já, štramberský rodák, bych jí to vysvětlil, ale napřed jsem obešel čtrnáct tříd (dvě první jsem vynechal), a požádal jsem přítomné kolegyně a kolegy, aby dali žákům napsat na proužek papíru dvě slova: *perlami, drahokamy*. A aby mi papírky předali. Netrvalo to v každé třídě ani 5 minut. Třídní učitel v osmé třídě se tomu shovívavě usmál a odmítl takovou prkotinu. To asi ze dvou důvodů:

- 1) Úkol se mu jevil směšně a urážlivě snadný.
- 2) Zbytečně by mařil čas.

Odešel jsem se stejně shovívavým úsměvem. Brzy mě to začalo mrzet. A mrzí mě to i v roce 2002.

Doma jsem spočítal lístky a shledal, že ze 450 žákovských odpovědí byly pouze čtyři chybné. Čtyři žáčkové pocházeli z rodin, které se nedávno přistěhovaly do „pohádkového města Štramberka“.

Paní učitelce, pravděpodobně mladé, nikdo neodpověděl. Já bych jí to vysvětlil, jenže průzkumný test byl neúplný. To zaprvé. Zadruhé jsem pochyboval, zdali by tato pedagožka byla schopna správně po mně opakovat ta dvě zapeklitá slůvka.

Na této příhodě jsem si potvrdil, že pedagog, pocházející z krajín západně od Moravské brány až po Aš, nemůže ve Štramberku učit žáky vybraná slova. Nejenže žáky tato slova řádně nenaučí, ale ještě je poplete. K tomu malá ukázka:

Bylo to v roce 1967, koncem května v základní škole. Zašel jsem do 2. třídy. Zbývalo necelých patnáct minut do konce vyučovací hodiny. Starší paní učitelka, původem ze severovýchodních Čech, probírala mluvnici českou.

Vyvolala osmileté děvčátko k tabuli a vyzvala ho, aby z velkých písmen opatřených magnetkami sestavilo na plechové tabuli slovo „*mila*“. Žačka neváhala a sestavila jméno MILA.

Mně se to líbilo. Paní učitelce nikoliv. Několikrát to slovo vyslovila, ale dívka se nehnula. A neuhnula! Zřejmě nemohla pochopit, co je ve jméně Mila nesprávné. Ani já čtyřiapadesátiletý učitýlek, jsem nechápal.

Zvonění ukončilo vyučovací hodinu. Paní učitelka prozradila, že tajemné slovo bylo MYLA. Ještě pořád bychom váhali (já a děvčátko), jenže pedagožka vytáhla z košíku písmeno Y. A opět řekla „*mila*“. Nechtěl jsem jí urazit. Na chodbě jsem jí vysvětlil, že její povinností byla říci děvčeti větu, ve které se slovo „*myla*“ vyskytuje. Tak se totiž pochopí pravopis podle smyslu věty. Například: „*Babička myla nádobí*“

Adepti učitelského povolání se na učitelských ústavech učili, že při diktátech v hodinách češtiny mají nejprve přečíst celou větu a potom teprve pomalu diktovat slovo za slovem.

Já jsem vystudoval jenom Státní reálné gymnasium v Příboře. Jako výpomocný učitel jsem na konci školního roku 1931—1932 složil na učitelském ústavu v Mukačevě doplňovací maturitu. V Hlinsku v Čechách jsem ve školním roce 1941—1942 v Hlavní škole dívčí vyučoval (kromě jiných předmětů) také češtinu. V diktátech jsem schválně postupoval pomalu slovo po slově. Žákyně neznaly smysl vět předem. Avšak velice je bavilo psát správně „vybraná“ slova. Jedna z nich se pochlubila: „Já si dávám pozor, jak to vyslovujete. Já se nemohu zmýlit“.

Já se též nemohu zmýlit. Vyrostl jsem ve štramberském nářečí. Náš staročeský dialog se mi líbí „čim dalej, tym věcej“.

Historie divadelního souboru „Pod věží“ (dokončení)

Josef Marek, režisér Divadla Pod věží

Prvním představením ve svobodném státě v roce 1990 — stále však ještě na malém jevišti Pisařovic — byla Kopeckého „Komédie o hvězdě“. V roce 1991 bylo dobudováno nové přírodní jeviště na Farní zahradě v lokalitě Hornychovice, kde soubor opět po 21 letech sehrál Jiráskovu „Lucernu“. Tato hra i následující představení, pořádané v romantické přírodní scénérii, za teplých nocí, za svitu měsíce, hvězd a koncertování cvrčků se pak na několik let stala žádanou podívanou — a dalo by se dokonce říci — letní tradicí. V roce 1992 se zde konalo představení „Strakonický dudák“, o rok později pak „Divá Bára“.

V témž roce (1993) však také soubor hudebně–dramatickým pásmem „Blahoslavená Zdislava“ otevřel ještě ne zcela dokončený přírodní amfiteátr pod Starou věží, který svépomocí společně zbudovali jak členové divadelního souboru, tak Jednoty Čs. Orla a Katolické jednoty. Tento nový divadelní stánek byl dokončen v roce 1994 a k jeho otevření soubor uvedl hru „Kníže Václav“. V roce 1995 zde byla uvedena hra se zpěvy „Noc na Karlštejně“.

V letním období se tedy soubor prezentoval na venkovním jevišti, po zbytek roku se jeho činnost přesunula do zrekonstruovaného Kulturního (dříve Katolického) domu. V devadesátých letech zde byly postupně sehrány níže uvedené hry:

muzikál „Veslo a růže“

operety „Muziky, muziky“ a „Perly panny Serafinky“

zpěvohra „Paní Marjánka, matka pluku“

a Stroupežnického hra „Naši furianti“, prozatím poslední představení Divadla Pod věží.

Je třeba také připomenout, že všechny tyto inscenace byly v letním období reprízovány v amfiteátru pod Starou věží a mohli je rovněž zhlédnout diváci v okolních obcích, kam soubor pravidelně zajížděl.

V srpnu roku 1999, při návštěvě prezidenta republiky Václava Havla ve městě Štramberku, reprízoval soubor Vrchlického hru „Zvíkovský rarášek“. Pan prezident zhlédl druhou polovinu hry a byl s jejím provedením velmi spokojen.

Pravidelnou činností souboru, oblíbenou i v době jeho působení na Pisařovicích, je pořádání Mikulášské nadílky, u jejíž příležitosti je vždy navčívána veselá pohádka. Tohoto představení se každoročně v hojném počtu zúčastňují nejen naši nejmenší, ale i ti dříve narození...

Divadelní soubor Pod věží v operetě „Perly panny Serafinky“

A co říci na závěr? Zasvěcený čtenář určitě ví, že na Štramberku pracují tři divadelní soubory. Dětský divadelní soubor „Troubeníček“, Divadlo Pod věží a divadelní spolek Kotouč. Soubory dospělých se liší svým dramatickým zaměřením. Divadlo Pod věží inklinuje spíše ke klasickým hrám, doplněným hudbou a tancem, soubor Kotouč k inscenacím konverzačního typu. Oba soubory si navzájem vypomáhají — formou „zápůjček“ herců, kostýmů, či rekvizit — podle zaměření jednotlivých her.

Vždyť všichni herci, jak kdysi prohlásil slavný Jan Werich, jsou komedianti. Komedianti, kteří tvoří most mezi skutečností a fantazií.

„Až skončí fraška, shodíme masky,
z fantazie vrátíme se zpět,
jsme taky lidi, máme své lásky,
milujem život, milujeme svět.“

K o n e c

Adolf Hrstka a Štramberk

část 5.

Úsilí dr. Hrstky o získání a přetvoření hradu

Josef Adamec

Nejstarší dostupný datovaný dokument vztahující se k úsilí dr. Hrstky pochází z léta roku 1899. Hrstka píše Tereziánské akademii do Vídně o výsledku jednání ve věci převedení majitele hradu:

„Veleslavné ředitelství statků c. k. Tereziánské akademie ve Vídni. Podepsaní zástupcové der Ostrgruppe des Klub českých turistů in Stramberg dovolují si na základě reverse dne 8. července 1899, jimž povoleno bylo bezplatné využívání zřícenin Štramberku ku účelům turistickým, poslati na veleslavné ředitelství zdvořilou žádost za laskavé povolení ku opravení věže podle plánů p. arch. Kamila Hilberta, jež schváleny a historicky správný uznány byly slavnou c. k. Centrální komisí pro zachování historických památek ve Vídni a ku jejich provedení byla vysokým c. k. ministeriem vnitra výnosem ze dne (neuvedeno) udělena státní subvence.

Podepsaní zástupcové mají pevnou naději, že veleslavné ředitelství vzhledem na zasloužilé jejich podniknutí uznané slavnou c. k. ministeriem vnitra — vbrzku jim své laskavé povolení ku zmíněné přestavbě udělí.“ (Přílohou dopisu byly stavební plány).

Tento list stvrzuje závěrečnou část jednání po převedení majetku hradu. Další jednání se zřejmě protahovalo, jelikož dr. Hrstka sepsal novou prosbu, tentokráte samotnému Gautschovi, u něhož usiloval o vyřízení žádosti k opravě hradu, kterou KČT poslal Tereziánské akademii do Vídně už před šesti týdny.

Podle zápisu Zprávy o činnosti KČT ve Štramberku pro rok 1900 (klub měl v té době 48 členů) byly plány na úpravu hradu vypracovány původně arch. Josefem Pokorným z Ostravy. Avšak ve Vídni nedošlo k jejich schválení, nebo prý „...málo odpovídaly historii...“ a proto c. k. vídeňská Centrální komise pro historické a umělecké památky doporučila Štramberským arch. Kamila Hilberta, v té době již zaměstnaného pracemi na svatovítské katedrále v Praze. Ten plány ochotně vyhotovil a vídeňská komise je pak schválila. Podle propočtů měla stavba stát 42 000 korun a za plány si Kamil Hilbert účtoval 1 050 korun. O podporu úmyslu KČT byl požádán i zemský hejtman v Brně Felix hrabě Vetter z Lilie.

V dokumentech týkajících se postupu přípravy oprav jsou velké mezery a z toho důvodu nelze poslopně tuto záležitost sledovat. Články uchované v regionálních časopisech potvrzují, že se jednalo o akci dlouhodobou, která vyvrcholila zpřístupněním věže v roce 1903.

Samotná stavba začala v roce 1902: „Přišli dělníci z okolí, hlavně z Příbora a Veřovic. Na kamenných konzolách ve zdivu věže byl vystavěn krov, ochoz a střecha krytá šindelem... Pod schodištěm ve sklepení věže v bývalém to hradním vězení najdeme improvizovanou hladomornu, v níž při umělém osvětlení uvidíme okovy spoutanou oběť loupeživé hrabivosti někdejšího držitele hradu Štramberka pana Buriana z Puklice a věrného jeho soudruha v nekalém řemesle, rytíře Zicha. Nádvoří hradu, jakož i věž sama obehnaný budou na severu, jihu, a východu hradbami s cimbuřím opatřenými čtyřmi hláskami a loggií... Na straně západní spojeny a uzavřeny budou hradební hradní budovou. Tato vystavěna bude v jednoduchém gotickém slohu a sloužiti bude hlavně za turistickou útulnu přístupnou od strany jihozápadní po padacím mostě vedoucím jednak k hlavní bráně budovy, jednak ku brance vedoucí do strážnice. Průčelí bude ozdobeno dvěma arkýři a značky slavných pánů z Kravař, Cimburka a Žerotína. V přízemí hradní budovy zřízen bude byt pro fortnýře, kuchyň a spižírna, v prvním poschodí pak rytířská síň sloužící za hostinskou útulnu a síň sloužící za turistickou noclehárnu. Z podstřeší budovy přijdeme dřevěnou krytou a visutou chodbou do věže rozhledny. Veškeré zařízení a upravení místností provedeno bude ve slohu historickém, odpovídajícím duchu doby slavných pánů ze Žerotína a na Štramberku...“

Článek dále upozorňuje na hospodářskou důležitost celého podniku organizovaného KČT: „...Bylo by hříchem tento rozkošný a zajímavý kraj nevyužítkovati turisticky v době, kdy všecken svět prázdný svůj čas obětuje jen přírodním půvabům krajin, historii míst a nešetří ani nákladu ani námahy při jejich vyhledávání...“

Takže: „...odbor předstupuje před veřejnost s novým podnikem, chce jí zachovati jednu z nejrázovitějších a nejpoblárnějších historických památek Moravy — hrad štramberský, v podání lidu „Trúbou“ zvaný — chce jej nejen od zkázy uchovati, nýbrž hodlá jej i tak upravit, by stal se vedle rozkošných Pusteven na Radhošti, vedle milých útulen na krajích vedle tajemné Macochy novou turistickou atrakcí moravskou“.

Hlavní podmínkou pro zahájení úprav se ukázalo shromáždění potřebných peněz. Za tím účelem byla vydána jednak propagační pohlednice s barevnou kresbou ideového návrhu výše popsaných úprav hradu podle plánů K. Hilberta a na ní psáno: *Přispěl jsem na upravení Trúby štramberské 1 K.*

V Časopise Kravařsko z 15. 4. 1902 byl otištěn článek nabádající k finanční pomoci: „...Podle uměleckých plánů na slovo vzatého stavitele chrámu sv. Vítkého na Hradčanech, p. Kamila Hilberta, má býti stará omšená Trúba štramberská přeměněna v snadno přístupnou rozhlednu a zbylé zvětralé zdivo a hradby její překouzleny na turistickou útulnu, jež by byla historicky věrným obrazem bývalého sídla slavných pánů z Kravař.“

Odbor KČT na Štramberku jest si vědom, že dal se do díla nesnadného a snad jen vzácný souhlas, jež vyslovilo mu vysoké c. k. ministerstvo kultu a vyučování a pak veleslavný zemský výbor markrabství moravského tím, že udělily mu značné subvence ku provedení předsevzatého podniku, pozvuzuje jej ku další vytrvalé práci. Leč ani tato vzácná podpora dvou tak důležitých činitelů nemohla by zmíněný odbor přivésti ku kýženému cíli, kdyby nesměl spoléhati též na všestrannou pomoc celé naší veřejnosti, kdyby nemohl spoléhati na všechny příznivce moravské turistiky a kdyby nemohl konečně hledati pomoci u všech těch, kdož druhy z cimbuří „štramberské Trúby“, nyní rozpadávající se, se zálibou bloudili zraky svými po horách, po černých lesích valašských a širých nivách lašských...

Tentýž týdeník pak ve třech číslech zveřejňoval jména těch, kteří na opravu Trúby přispěli finančním darem. Jednalo se o částky od 4 000 korun až po 20 haléřů. Vzpomeňme alespoň některé:

<i>Slezský zemský výbor pro markrabství moravské subvence</i>	4 000 K
<i>Vysoké c. k. ministerstvo kultu a vyučování</i>	1 000 K
<i>Ct. Fa Bratři Guttmanové ve Vídni</i>	500 K
<i>Ct. Fa Josef Herz a sanové v Novém Jičíně</i>	100 K
<i>Petr Kahánek, hoteliér ve Štramberku</i>	100 K

Po 10 K: sl. Občanská záložna ve Valašském Meziříčí, Frant. Váňa, profesor v Šumperku, Karel Kuchař, ředitel továrny, Vokovice, J. Weit, starosta města Prostějova, Petr Hykel, starosta města Štramberka,

5 K dal např. dr. Edm. Palkovský, advokát z Moravské Ostravy.

Lidé ze Štramberka a okolí, i z míst vzdálených po celé Moravě dávali i po 1 K, časté byly obnosy 20 K, 12 K, 10 K, 5 K, 4K, 3 K, 2 K, 1 K i 20 haléřů. 35 korun věnovali štramberští studenti z divadelního představení, na opravu Trúby byl věnován i jiný výnos 72 K 32 haléřů z divadla ve Štramberku.

Lidé přispívali nejen penězi: po 100 q vápna daly štramberské vápenky Knaur a Barabáš, Jakob Kohn a comp., G. Schulhof.

Z celého projektu byla realizována jen úprava Trúby na rozhlednu, na další práce nebylo dostatek finančních prostředků. Nicméně i toto dílo došlo uznání, zvláště pak jeho původce.

Do makovice Trúby byla vložena Pamětní listina: „*Tato věž, již lid vždy Trúbou* štramberskou nazýval, byla v roce 1902 a 1903 péči odboru KČT a zvláště předsedy jeho tehdejšího místního lékaře pana MUDr. Adolfa Hrstky obnovena a od úplného rozpadnutí zachráněna. Tuto listinu klade me sem proto, aby potomci naši vážili si této staré památky historické, jako my vážili si jí a aby se provždy vědělo, že opravení a zachování stalo se od obyvatelstva českého.*

Neboť tato věž jest vždy strážcem lidu českého v tomto kraji usedlého!“

*) mezi Štramberáky se ale traduje, že trúba byla vždy zvána „kulatina“, neradi slyšeli název „trúba“. (poznámka autora)

O zániku obecního areštu ve Štamberku

Bohumil Kresta

Staré přísloví praví, že časy se mění a lidé s nimi. Zatímco dnešní doba obohatila náš slovník o výraz tunelář, ta poválečná zase o kolaborant a šmelinář. Jsem daleký toho, abych kriticky hodnotil chování některých zdejších občanů za německé okupace, ale jednu skutečnost nemohu obejít už proto, abych na ní objasnil událost z nadpisu tohoto článku a která je dosud pro mnohé občany zastřena tajemstvím. Přišel bolestný rok 1938 a s ním také podstatné změny v životě občanů města. Štamberk byl vždy ryze české město, proto po převzetí moci německými okupanty k zajištění pořádku přispěchali na pomoc Němci z Kopřivnice i Nového Jičína. Hned na to zavládly „fangle s hankrojcem“ z oken radnice, škol, hasičského domu a okenic Trúby. Bylo nutné co nejdříve dát českým občanům na vědomí, kdo je tu novým pánem.

Jako za jiných režimů, tak i v této době potřebovala vrchnost oddané služebnice — přísluhovače. Ani ve Štamberku tomu jinak nebylo. Doručovací služba občanům a obsloužit panstvo na úřadě bylo evidentní. Aby panstvo „nezhynulo“, o to se pečlivě staral český, věrně okupantům oddaný dědek, který na jejich přání přinášel z hostince Pod křížem (pod radnicí) vše, nač měli právě chuť.

Jednou, když přišel do kuchyně pro nějakou lahůdku, zastavil se v šenku, aby se také osvěžil. Jakmile se dědula objevil ve vchodu, nastal v hospodě rozruch. Strýc Josef, který už měl něco „za kožu“, jen ho spatřil, neovládnul se a zahájil na staříka slovní útok. Když ho spolustolovníci nebyli schopni usměrnit, vstnul od stolu a dal se na pochod s židlí v ruce. Stařík už déle nečekal, „vzal nohy na ramena“ a utekl. Po chvíli se v šenku objevili dva muži říšské policie a milého strýce Josefa odvedli a vsadili na radnici do areštu. Po této scéně se hospoda okamžitě vyprázdnila. Každý z přítomných hostů se snažil co nejrychleji zmizet, aby náhodou nebyl zadržen pro svědectví.

Zamřížovaný průhled z areštu byl až v horní třetině okenního výklenku, a proto si strýc přisunul pod okno stůl, aby měl nějaký výhled. Netrvalo dlouho a z okna se ozývalo klení a hrubé nadávky doprovázené šramotem mříží. Tuto podívanou využily známé místní klepny, které se zastavovaly pod okny radnice a s chichotem ponoukaly strýce ještě k větší aktivitě. Stařenka o tom nic nevěděla, až když přišla teta Fanka a řekla jí, že Pepa je v areště a aby ho šla trochu uklidnit.

Stařenka všeho nechala a šla se podívat. Jakmile jí strýc spatřil, začal křičet: „Mamo, já to tu rozbiju!“ Stařenka se ho snažila přemlouváním usměrnit, ale nepomáhalo to. Poslala mne pro tetu Lojzku (strýcovou manželku),

ale ta když přišla, byl strýc převezený z areštu do sklepní místnosti v místních lázních. Teta vyhledala vrchního policistu a prosila ho o strýcovo propuštění. V té době konali ve Štramberku službu u policie občané z říše, což bylo o poznání lepší, než později, když konali službu Sudetáci. Vrchní policista, neznalý češtiny, gesty naznačil, že strýc bude propuštěný ráno, až se vyspí. Tak se také stalo. Jakmile strýce propustili, ubytoval se v Lichnově, kde pobýval až do konce války.

Bohužel, zdivo, do kterého byla mříž zasazená, se natolik uvolnilo, že Bürgermeister (starosta) Palatzki nechal arešt na radnici zrušit a místnost byla v brzku při celkové opravě radnice přebudována na kancelář.

Historiky starých kamenářů — 1. O Aronovi

Bohumil Kresta

Pod Štramberkem na rozcestí směrem na Kozinu stával hostinec Nathana Deutschbergera, kde se říkalo „u žida“. Za poslední světové války Němci hostinec a budovu s nevelkým okolním prostranstvím přebudovali na zajatecký tábor anglických parašutistů. Po válce byla budova rozbořena a spolu s dvorkem srovnána s okolním terénem.

Ve Štramberku v minulosti žil občan, kterého přezývali Aron. Nic bližšího se mi o něm nepodařilo zjistit, ale na tom již dnes nezáleží. Aron už dávno není mezi námi, ale úsměvné historiky ho o několik desetiletí přezily.

Podle vyprávění starých kamenářů byl to člověk svérázný a gořalenu nikdy neodmítnul. Když šel kolem hospody, neopomenul pozdravit hospodského a dát si „krapetku“, aby nevyschnul. Avšak nejvíce času strávil „u žida“. Ten naléval také „na futra“ (na dluh) a Aronovi peněz nikdy nezbyvalo.

Jednou, když měl Aron „u žida“ futra dosti popsané, hospodský při třetí „kamenarské“* pošeptal mu do ucha, zda by šlo něco odmazat. Na tuto otázku Aron pohoršeně zareagoval slovy: „Žide, fčil nalivaj a eš zase budu, toš zacaluju!“ Hospodský i přes toto náhlé vzplanutí hosta s úklonou obsloužil, ale nějaká trpkost v něm přece zůstala.

V den výplaty hučelo „u žida“ zase jako u splavu a nechyběl tam ani Aron. Nechal si přinést jednu, druhou, třetí. Při čtvrtém kališku hospodský, zase jen tak mimochodem, připomněl, zda by se futra alepoň malinko nemohly omýt? Aron se zvednul ze židle, jako když si čert vzpomene kde nechal hříšnou duši, fajka se mu v bezzubé hubě rozhoupala jak perpentkykel u hodin a rozhněvaný napadnul hospodského se slovy: „Žide, ty sy něrad nalival a ja zase něrad platim!“ Vylugnul zbytek gořalky a rozezleně odešel. Hospodský jako obvykle, ač s trpkým výrazem ve tváři, s úklonkou vyprovodil hosta od stolu a zase jen čekal.

A přece se dočkal. Pomohla tomu šťastná náhoda. Když jednou šel Aron kolejištěm do práce, uviděl nalomenou kolejnici. Neotálel a šel to oznámit na správu závodu, kde ho za upozornění dobře odměnili. Zaplatil dluh „u žida“ a na tři dny se hospoda stala jeho domovem. Když Aronovi zase vyschla kapsa, ozval se opět jeho starý zvyk.

Je pravdou, že „u žida“ bývala gořalka o něco levnější, ale zato slabší. Každého hosta uctivě přivítal, míru dodržoval a co bylo podstatné, nikdy hostům nepřipisoval. Bolestné bylo, že vápenáři i kamenáři tam nechávali značnou část svých těžce získaných výtěžků, které pak chyběly v rozpočtu rodiny. Ale staré přísloví praví: „Zvyk je železná košile“ a zvláště tomuto návyku se dalo jen stěží odolat.

*) „kamenarská“, jinak také kalíšek = 4 cl

Hostinec Nathana Deutschbergera na dobové pohlednici z počátku 20. století. Vpravo Hotel Kahánek.

Velikonoční zvyky v lidové tradici

Věra Michnová

Velikonoce jsou v křesťanském světě považovány za největší duchovní svátek v roce. Připomínají umučení a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Lidová tradice, vznikající po celá staletí, nese s sebou zvyky a obyčeje lidí spjatých neodlučně s přírodou. Lidé si své krajové zvyky uchovávají a chrání v různých podobách dodnes.

Velikonoce slavíme v době probuzení přírody k plnému životu. Především na venkově se lidé řídili zemědělským kalendářem a starými přírodními obřady, které souvisely s budoucí bohatou úrodou, zdravím, silou a plodností. Důležitá je šestitýdenní předvelikonoční postní doba, kdy se nekonaly hlučné zábavy, muziky, omezovalo se jídlo a pití. Hlavním obřadem, na Smrtnou neděli, bylo vynášení Smrtky, Moreny, která se buď páčila nebo obřadně topila v potoce za vsí. Do vesnice se vracel průvod se zelenou májkou, symbolem nastupujícího léta, nazývanou také léto, líto, letečko. Byla to symbolika spojená s ukončením zimy a počátkem letního času.

Vážně a důstojně se odbýval pašijový týden, který začínal Květnou nedělí, kdy se do kostelů přinášely ke svěcení větvičky jívy, vrby, břízy, jako připomínka na vstup Krista do Jeruzaléma, kde ho lidé, jen několik dní před krutou smrtí na kříži, naposledy vítali jako vítěze zelenými ratolestmi a zasypali ho květy. Na Květnou neděli si měl každý obléci na sebe něco nového, pěkného, aby si zajistil své „kvetení“ po celý rok. V průběhu týdne se setkáváme s motivem zrady Jidáše na Zelený čtvrtek. Dodnes se v tento den jedí „jidášky“, drobné kynuté bochánky s medem. Toto pečivo má tvar krouceného provazu, oprátky.

Dnem divů a kouzel byl Velký pátek. To se totiž o polednách odkrývaly tajemné poklady. Rušno začalo být už před východem slunce. Lidé se spěchali omýt vodou z potoků nebo studánek, aby byli zdraví a čerství jako ta voda. Dívky si omývaly obličej také pro krásu a vyhráno měly ty, které se stihly omýt v tento den ještě sněhem, za nímž se vydávaly mnohdy až do hor. Hospodyně měly jiné starosti, před úsvitem musely stihnout vymést větévkami všechny místnosti v domě, aby se v nich nedržel nepříjemný hmyz a nečistota. Hospodáři zase v boji proti krtkům nařezali osikové větvičky a nastrkali je do země po okrajích luk a polností a měli vystaráno, zamézili tak krtčím nájezdům.

Na Bílou sobotu se po dvoudenní smutné odmlce slavně rozezněly zvony, aby ohlásily blížící se Kristovo vzkříšení. Doporučovalo se, kdo chtěl mít dost peněz po celý rok, aby si při zvuku zvonů poklepal prsty na kapsy, aby byly stále plné. Ženy měly v tuto dobu plné ruce práce, musely poklidit dům, upéci mazance znamenané křížem, tvarem a barvou připomínající

zářivé jarní slunce, vstupující s požehnáním do lidských příbytků. Začínaly velikonoční hody.

Velikonoční neděle byla ve znamení barvení a zdobení vajec, které symbolizují počátek nového života, plodnosti a úrodnosti. a vejce se měla stát hlavním dárkem pro příští den. V mužských kruzích byla obzvláště ceněna kraslice v červené barvě, neboť takto připravené a darované vejce znamenalo, že dívka dává najevo mládenci více než běžnou náklonnost. Darované vajíčko má být podle staré tradice plné. Jedině tak je skutečným symbolem budoucího života a lásky.

K velikonočnímu pondělí patří pomlázka — jak pletenec z osmi vrbových proutků, tak stejným slovem označovaná velikonoční nadílka. S pomlázkou vstupuje do domu ta nejlepší vůle, ač to někdy ani tak nevypadá. Šleháním se totiž přeje šlehanému, aby se na něj přenesla pružnost, ohebnost a pohyblivost proutků. Mnohde užívají studenou vodu k oblévání, ta v sobě nese prvek očisty.

Také počasí se pečlivě sledovalo a lidé předvíдали dobu budoucí. Například deštivý Velký pátek znamenal suché léto, nebo když bylo jasno o Velikonoční neděli: „máslo, vomastek lacino přijde“.

Ať už je to tak, nebo tak, všichni se těšíme na opravdové jaro, provoněné otevřenou zemí a rašící zelení, rozkvetlými zahradami, loukami, voňavým vzduchem a teplým pohlazením sluníčka.

V letošním roce si připomínáme dvě významná výročí:

100 let od narození — 29. 5. 1902

20 let od úmrtí — 3. 11. 1982

Mons.Th.Dr. Antonína Šuránka

spirituála kněžského semináře v Olomouci, který v letech 1955—1962 s láskou a pokorou přijal úřední místo ve zdejší kamenolomu. Svoji lásku k hoře Kotouči a Štramberku zapsal do veršů, se kterými se mohli čtenáři seznámit v samostatné příloze Zpravodaje města Štramberka č. 4/2000.

Pod obrazy aneb hádala se duše s tělem

Rozhovor s výtvarnicí Lenkou Dobiášovou u příležitosti 1. autorské výstavy v Muzeu Zdeňka Buriana ve Štramberku (6. — 31. 3. 2002)
Otázky kladl Aleš Durčák

Kdy Tě napadlo, že bys mohla zkusit promlouvat prostřednictvím štětce a plátna?

Kreslení mě bavilo od momentu, kdy jsem udržela tužku, na gymnáziu jsem laškovala s pastelami a akvarelem. Naostro s olejem pak po pár životních kotrmelcích, které mě dostrkaly k rozhodnutí, zkusit to trochu vážně.

Když jsem Tvé obrazy viděl poprvé, vytanula mi na mysl slova R. Kassnera, která napsal někdy v roce 1911: „Umělec je aristokrat s vrozeným smyslem pro samotu a démoničnost...“ Myslíš, že je to v tvém případě správný postřeh?

Myslím, že každý, kdo se zabývá něčím tvůrčím, bude vždy sám a bude se propírat sám sebou shora, zdola, zprava, zleva. (I když ho mnohdy vnější svět vidí úplně jinak).

Vystavuješ 24 obrazů, vše oleje na plátně z let 1993—2002. Kolik jich zůstává neznámých a existují i starší práce a jiné techniky?

Přibližně 10 obrazů je roztroušeno u nás, v Německu a Holandsku. Starší práce a jiné techniky byly jen pokusy, lépe či hůře zdařilé.

Obsah jednotlivých pláten tvoří Tvůj vlastní příběh nebo tě tato témata zajímají obecně?

Život je příliš složitý, než aby jej člověk zvládal levou zadní. Jistěže, základní impuls je z mých vlastních prožitků. Ale ty nejsou nijak výjimečné. Každý člověk si aspoň jednou za život prožije „peklo“, způsobené nějakou osobní, duševní tragédií. Pokud jej neudolá, tak ho posune vpřed a pochopí.

Soudě podle zápisů v Návštěvní knize muzea a ohlasů jako takových, překvapila jsi nejen své kolegy kantory, ale i žáky. Kdo vlastně věděl o tom, že maluješ?

To, že maluji, pár známých vědělo, ale co a jak jen majitelé obrazů.

Záměrná anatomická deformace, důraz na spíše záporné stránky lidských povah, ale kupodivu i absence humoru (mimo některé názvy obrazů) o něčem vypovídají. Ty sama však působíš vyrovnaným a spíše veselým dojmem. Lze tento nepoměr nějak vysvětlit? Anebo je vše ještě jinak a duše s tělem se hádá jen na téhle výstavě?

Mám ráda lidi a v tom to je. Zajímá mě co prožívají, jak jim je, proč to tak je. Proč je bezdomovec bezdomovcem, alkoholik alkoholikem. Proč je někdo zlý, kde se to v něm bere, a že někde v hloubi duše je asi nešťastný.

Slzy I. a Volavky z roku 1994 působí smutně krásným dojmem. Stejný pocit dýchá i ze Slz II., které však vznikly až o čtyři roky později. Ani mateřství tedy nedokázalo setřít hrany zřejmě velmi silné dřívější zkušenosti. Lze se vůbec z emocí „vymalovat“?

Z emocí se „vymalovat“ nedá. Život je plný emocí, jednu zdárně (myslím tu negativní) vygumuješ (aspoň si to myslíš) a radostně přiskočí další (mnohdy horší). Ale kdyby nebylo toho špatného, jak bychom si mohli vážít toho krásného a příjemného?

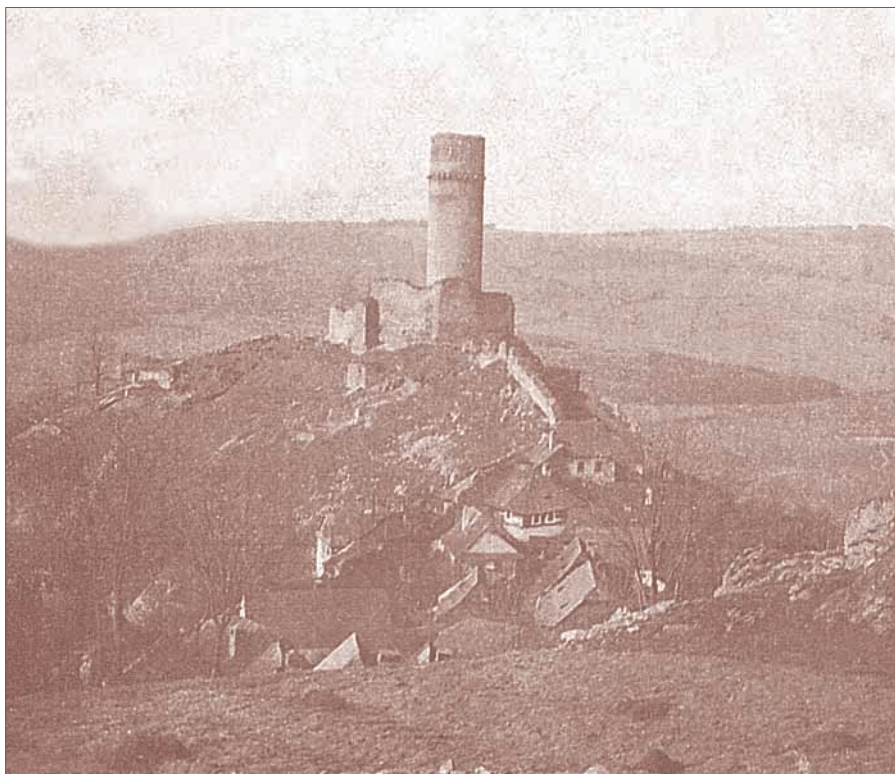
Prozradíš nám svá životní data a něco o výtvarném zázemí, malířských vzorech apod.?

Narodila jsem se 22. června 1967 v Čeladné. Absolvovala jsem Pedagogickou fakultu v Ostravě, obor učitelství pro I. stupeň NŠ se zaměřením na výtvarnou výchovu (po pravdě — přínos pro mou výtvarnou činnost nulový). Základy malby mám ze základní školy od paní učitelky Tauberové z Kopřivnice. Vzory nemám, ale líbí se mi Otto Dix, Salvador Dalí a Hieronimus Bosch, z našich František Muzika a František Tichý.

Děkuji za rozhovor.

Lenka Dobiášová: **Volavky**
olej na plátně, 1994
foto: Miroslav Hofmann © 2002

Štramberská Trúba
vzácná fotografie z konce 19. století
(archiv rodiny malíře Zdeňka Buriana)